

LOKMAN AS'IN NASİHATLERİ (1)*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى الْتَّقَنُوعَ
فَإِنَّهُ مَخُوفَةٌ بِاللَّيْلِ مَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ

RE. 332/2 (Kâle lukmânu li'bnihî ve hüve yaizuhû: Yâ büneyye, iyyâke ve't-takannu', feinnehâ mahûfetün bi'l-leyli, ve mezelletün bi'n-nehâr) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Efendimiz, başımızın tacı, Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını sizlere okuyup, izah etmeye çalışacağım.

Bu izahlara geçmeden önce, evvelen ve hassaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; sonra sâir enbiya ve mürselînin cümlesinin ervahı için; bütün evliyâullahın ve hâssaten Peygamber SAS Efendimiz'den, ashabından bize kadar müteselsilen güzerân eylemiş olan cümle sadat-ı meşayih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için; hulefasının, ehibbasının ruhları için;

Bu okuduğumuz hadis kitabının müellifinin ve içindeki hadislerin bize kadar ulaşmasında emek sarf etmiş, hakkı ge çmiş olan bütün alimlerin ve ravilerin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şeriflerin dinlemek üzere şu mescid-i şerife cem olmuş olan, gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan, bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhları için; ve hayatta olan bizlerin de sıhhat, afiyet, saadet ve selâmet üzere, hüsn-ü hatime ile buradan ayrılıncaya kadar rızasına uygun yaşamamız için, bir Fâtiha-i Şerif üç İhlâs-ı Şerif hediye eyleyelim, okuyalım; ondan sonra başlayalım:

.....

Geçen gün, büyük hadis alimlerinden, hadiste hafız lakabını da almış, çok bilgisi derin alimlerden *Hatîb-i Bağdâdî* denilen meşhur alimin, *Şerefü Ashâbi'l-Hadîs* isimli kitabını okudum. Allah'a hamd ü senalar olsun ki, öyle bir kitabı okumak nasib oldu. Hadis ashabının yâni, hadisçilerin şerefine dair delilleri, hadisleri, rivayetleri toplamış.

Yâni, şu hadis-i şerifler olmasaydı, dinimizin ahkâmını nereden bilecektik? Var da kıymetini bilmiyoruz. Sıhhatin kıymetini bilmediğimiz gibi... Yaşıyoruz ya, hasta olduğumuz zaman bileceğiz. Şimdi hadis-i şerifler var da, kıymetini bilmiyoruz.

O zaman öyle, ellerinde hokkayla gezerlermiş, hadis yazmak isteyen kimseler. *Ehlü Mehâbir* diyor yâni, hokkayla, kalemle dolaşan kimseler. Bir memleketten bir başka memlekete seyahat ederlermiş, Peygamber Efendimiz'in bir hadisini duyacaklar, yazacaklar; ama nasıl?

Filanca güvenilen alim kimseden, yalan söylemesi mümkün olmayan, insanları aldatmayacak olan, hak alim, gerçek alimler onu yazmak için ne cefalar çekerlermiş, ne yollar yürürlermiş.

Onlardan bazılarını, vefatlarından sonra görmüşler rüyalarında da soruyor bir tanesine, adını şu anda söyleyemeyeceğim;

“—Ne yaptı Allah-u Teâlâ Hazretleri sana?”

“—E,” diyor, “cennetine dâhil eyledi.”

“—Nasıl dâhil eyledi?”

“—Hadisleri yazmak için yaptığım seyahatleri bahane eyledi. Oradan oraya, oradan oraya hadis toplayacağım diye yürüdüm, gezdim ya...”

Eh, el-hamdü lillâh... İşte aynı hadisler, bizim okuduğumuz, dinlediğimiz hadisler bunlar. Siz de Allah râzı olsun, uzaklardan kalktınız, geldiniz. Bizler de o zümreye benzemeye çalışıyoruz, onları seviyoruz. Kişi sevdiğiyle

beraber haşr olacakmış ya... Allah bizleri de onlarlar beraber haşr eylesin... liyakatimiz yok ama, ne yapalım?

Şairin birisi diyor ki:¹

Pehlevanlar, bâd-pâlar, seğirdende her yana;

Tıfl hem cevlân eder, amma ağaçtan âtı var

“Er meydanında, atların üstüne binip de süvariler, silahşörlar, oradan oraya at koşturmaya başladı mı, küçük çocuklar da heveslenir, onlar da koştururlar; ama ağaçtan atları var.” Çomağın üstüne biner, deh deh der. O da onlara heves ediyor işte... Allah-u Teâlâ Hazretleri taklitlerimizi tahkîke tahvîl eylesin...

Şimdi buradan tabii bir şey daha çıkıyor. Madem o hadis erbabı... Hem de ne kadar zorlukla o hadisleri toplamışlar. Bir kere, alim de hemen hadisi vermiyor öyle. Nazlanırmış;

“—Bakalım, hakikaten istekli mi, değil mi?” diye.

Hatta, bir tanesini anlattılar: *İmam A'meş*. Onun adı hatırımda. İmam A'meş çok zor verirmiş hadisi... Yâni, kolay yazdırmazmış karşısındakine. İki gözü de görmüyor. Gözleri sulanıyor, görmez olmuş sonunda. Bir yere cenazeyi teşyîe gitmişler. Birisi koluna girip götürmüş. Büyük hadisçi... Çok sert tabiatlı bir kimseymiş. Ondan sonra dönüşte kolundaki adam, onu yoldan saptırmış. Görmüyor ya gözü, götürmüş bir yere. Durdurmuş.

¹ Fuzûlî (1483-1556)

“–Niye durduk?” demiş. Demiş ki:

“–Bana –unuttum rivayeti, otuz tane galiba– otuz tane hadis nakletmedikçe, bir yere gidemezsin! Hadi bakalım dikte ettir.”

Başka zaman o nazlanıyordu, şimdi götürmem demiş. Bak, kimse yok yanında, ille o hadislerden bana yazdıracaksın. O da başlamış, usûlüne uygun, besmeleyle otuz tane hadis-i şerifi yazdırmış.

“–Tamam mı?”

“–Tamam...”

Tekrar yola çıkmışlar, evine doğru getirmeye başlamış. Y o l d a

bir arkadaşına işaret etmiş, “Gel!” diye, defteri ona vermiş. Eve varmışlar.

Eve geldiği zaman, A’meş evdeki adamlara demiş:

“–Yakalayın bu adamı!”

Yakalamışlar.

“–Üzerinde defter olacak, levhalar olacak yazdığı, onları alın elinden!”

Demiş ki:

“–Hocam, boşuna uğraşma, ben onu yolda gelirken birisine verdim.” demiş.

Rivâyet eden kimse neden böyle davranıyor? Hadis-i şerifleri yanlış rivayet etmekten korkuyor. Peygamber Efendimiz böyle dedi deyip de, bir kelimesini yanlış söylese, maazallah ne kadar vebali var diye ödleri patlarmış. Hadis-i şerif çok ciddi bir şey. Hadis alimi fevkalade ciddi kimsedir.

Mâlik ibn-i Enes Rh.A, Malikî mezhebinin kurucusu... Evine birisi gelip kapıyı çaldığı zaman sorarmış:

“—Fıkıhtan bir mesele mi soracaksın, başka bir maksatla mı geldin?”

“—Efendim, bir müşkülüm var, fıkıhtan bir mesele soracağım.” derse,

“—Peki!” dermiş, “Sor bakalım.” O da Mâlikî mezhebine göre, kendi mezhebi var ya, kendisi müctehid. Sözüünün cevabını verirmiş, soruyu cevaplandırırılmış, müşkülünü halledermiş, uğurlarmış.

Ama aynı zamanda hadisçi... İmam Mâlik hadis de rivâyet ediyor, hadis râvîsi aynı zamanda. Başkasından alıyor, başkasına vermeye salahiyyetli, yazmış, usûlüyle kendisi salahiyyetli bir kimse.

“—Efendim, biz mesele sormayacağız da, sizden hadis yazmaya geldik.” deyince;

“—Haa, buyurun içeri!” dermiş.

İçeri alırmış, içeride buhurlar yaktırırmış. Yâni, yanınca güzel koku çıkartan maddeler yaktırırmış. Ondan sonra gidermiş, kendisi gusledermiş. Neyi naklediyor? Rasûlüllah’ın hadisini, sözünü naklediyor. Yâni, Rasûlüllah Efendimiz olsaydı burada o söyleyecekti, işte onu naklediyor.

Başka işte kullanmadığı güzel rahlesini götürür, oraya koydurturmuş. Yeni örtüsünü üstüne yaydırtırmış. Güzel kokularla kokularmış. Başka işler için giymediği temiz, güzel, pak cübbesini giyermiş, o işe mahsus güzel sarığını sararmış.

Gelip usûlüyle, gayet ciddî, edeb ile, terbiye ile, diz çöker:

“—Rasûlüllah şöyle buyurdu, ben falancadan işittim, o bana nakletti, o ona nakletmiş, o ona nakletmiş...” diye hadisi nakledermiş.

Şimdi işbu kadar ciddidir. Bu bizim yaptığımız da, o kadar ciddi bir iş... Şimdi bakıyorum, el-hamdü lillâh kardeşlerimiz dinlemeye gelmişler. Gönül ister ki hepsinin bir hokkası, kale mi, defteri olsun da yazsın! Çünkü hadis-i şerif söyleniyor. Söylenen hadis-i şerif yazılsın.

Yazılması için, yerin geniş olması lâzım! Tek diz üstünde duruyor kardeşlerimiz. Bir dizi üstünde duruyor, geniş oturamıyor, sıkışık, kalabalık... Onun için de, yerin geniş olması lâzım!

Geçenlerde bir yüzümü kızarttım, kusuruma bakmayın, söyledim:

“—Bu caminin mübarek cemaati, muhakkak bu camiye Ramazan’a hazırlasın! Erkekler geliyor, burada dinliyor; ama hanımlar dinleyemiyor. Şurada şu yandaki evlerden bir tanesini alalım da, camiyle irtibatlandıralım; hanımlar da orada namaz kılsın! Böylece onlar da istifade etsin.

Sonra, caminin sağını solunu tamir ettiririz, karşıdaki salonlarını açtırırız. Cemaat sıkıntı çekmeden namaz kılar. ” filan dedim.

a. Cami Yaptırmanın Mükâfâtı

Peygamber SAS Efendimiz’den bir hadis-i şerif nakledeyim.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:²

مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ
مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

(حم.خ.م.ت.ه.ق.حب.عن عثمان)

RE. 411/11 (*Men benâ mesciden yebtağî bihi veche'llâh*) “Kim Allah rızası için bir cami yaptırırsa, (*bena'llâhu lehû mislehû fi'l- cenneh*) mukâbilinde, mükâfâten Allah-u Teâlâ Hazretleri cennette onun için bir köşk bina eder.

Demiş ki, dinleyen sahabelerden birisi (RA):³

يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَذِهِ الْمَسَاجِدُ الَّتِي تُبْنَى فِي
الطَّرِيقِ قَالَ نَعَمْ وَإِخْرَاجُ الْقُمَامَةِ مِنْهَا مُهُورُ
الْحُورِ الْعَيْنِ

(طب.ض. وابن النجار، عن أبي قرصافة)

² Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.172, no:439; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.378, no:533; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.134, no:318; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.243, no:736; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.61, no:434; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV , s.488, no:1609; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.38, no:385; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.167, no:11712; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V II, s.1106, no:20730; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1772, no:2775;

Câmiu'l-Ehâdîs, c.XX, s.129, no:21691.

³ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.19, no:2521; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V , s.110; Ebû Kırşâfe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.113, no:1949; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V II, s.1118, no:20766, 20772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.33, no:57; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.I, s.137, no:212; RE: 9/5

(*Yâ rasûla'llâh, ve hâzihi'l-mesâcidü'lleti tübnâ fi't-tarîk?*) “Yâ Rasûlallah, şu yolların üstündeki mescidcikler de, namazgâhlar da bu hükme dâhil midir?”

(*Kâle: Neam*) “Evet, onlar da bu hükme dâhildir. (*Ve ihrâcü'l- kumâmeti minhâ mühûru'l-hûri'l-în*) Hatta, onlardan çöpleri, süprüntüleri çıkarmak, hûri kızlarının mehirleridir.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Ne demek? Cennete gireceksin demek o... Hûri kızı cehennemde yok ki! Cennete gireceksin demek o...

Tabii, nasıl yapılır yol üstündeki namazgâhlar? Dört tane hurma kütüğü, üstüne hurma dalları... Böyle betonarme, demirle, çimentoyla yapılacak değil ya; o devrin şartlarına göre gayet basit. Onun için, mescid yapmak çok kıymetli bir şeydir. İçinde Allah’a ibadet edildiği müddetçe, ecir alacak insan.

Yâni, ihtiyaçtan fazla nelerimiz yoktur? İstese cemaatimizde n bir zat bile şuranın ihtiyacını karşılar. İşte şu evlerden birisini almıştı bizim kardeşlerimiz. Parasını ödemekte sıkıntı çekiyorlarmış. Siz de hayır sahibi olarak kendiniz yapabilirsiniz, iştirak edin parasını ödemekte... Dört beş milyon bir para lâzımmış. Hanımlar da oturacaklar, dinleyecekler bu sohbetleri. Şimdi dinleyecekleri yer yok. Hanımların şu hadisleri dinleyecekleri yer yok...

Halbuki, erkekler müslüman olur da kadınlar müslüman olmaz mı? Erkekler böyle güzel ahlaklı, olgun, kâmil, ermiş kimse olur da kadın olmaz mı? Olur... Ya da olması lâzım! Olması için de dinlemesi lâzım!

Onun için, bu hayra siz de yardımcı olursanız, hayra delâlet eden yapmış gibi ecir alır. Kendiniz yaparsanız, ecir alırsınız. Bir başkası biliyorsanız muhitinizden, mahallenizden böyle hayır yapacak kimselerden, buraya yardımcı olmanızı temenni ederiz.

Burada namaz kılındıkça, siz ölüp gitseniz bile defter-i âmâlinize hayır yazılacak, sadaka-i cariyeye olur o... Yâni, değil böyle cami yaptırmak, insan bir yere bir ağaç diktirse; ağacın üstüne bir kuş konsa da meyvesinden gagalasa, o bile ecir kazandırır insana. Bunlara *sadaka-i cariyeye* derler. Yâni, cereyan edip duran, kesilmeden akıp giden hayır kapısı bunlar.

Onun için, insan, yapabiliyorsa bir cami yaptırın. Yapamıyorsa, bir mescit yaptırın. Yapamıyorsa, bir namazgâh yaptırın. Yapamıyorsa, bir caminin hayırına birazcık iştirak edemez mi insan? Yâni şu fani dünyanın fani zevklerine, nelere para veriyoruz. Hele şu ehl-i dünyadan ibret alalım: Bir Noel gecesinde ne kadar para harcanıyor. Yüz bin lira, iki yüz bin lira, beş yüz bin lira... Bir nişan için, bir düğün için ne kadar paralar harcarlar. Yâni, bizim o kadar gayretimiz yok mu?

Allah parayı hayırlı yönlere sarf etmeyi cümlemize nasib eylesin...

b. Lokman AS'ın Nasihatleri

Şimdi gelelim ilk hadis-i şerife... Yâni yazmanızı da temenni etmemin sebebi şu: İlk hadis-i şerif, Lokman AS'la ilgili, Lokman AS'ın hadisini söyleyeceğim de, kitabı yazan Hocamız Rh.A

Gümüştaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri, altına bir sayfa kadar Lokman AS'ın hikmetlerinden yazmış. Onları da inşaallah okuyacağım. Lokman AS'ın hikmetleri... Başka yerde arasan öyle kolay kolay bulunmaz. İşte Hocamız buraya yazmış, ben de size okuyacağım. Mümkün olsa da hatırda kalsın diye, yazılsa diye ondan hatırıma geldi, bu sözleri ondan söyledim.

1. Sakın Yüzüne Peçe Takma!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki⁴

قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى الْوَسْوَاسَ الْخَفِيَّ يَأْتِيكَ بِاللَّيْلِ مُخَوِّفًا مَدْلَّةً بِالنَّهَارِ

(ك. عن أبي موسى)

RE. 332/2 (Kàle lukmânu li'bnihî) “Lokman AS oğluna dedi ki , (vehüve yaizuhû) ona öğüt vererek şöyle dedi:” Karşısına almış, nasihat çekiyor oğluna. O nasihatini esnasında demiş ki: (yâ büneyye) “Ey oğulcuğum, (iyyâke ve't-takannu') sakın yüzüne bir şey takma, yüzüne peçe takma!”

⁴ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.446, no:3543; İbn-i ebî Şeybe, *Musannef*, c.V III, s.563, no:26737; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V I, s.82; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.494, no:41149; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.94, no:15055.

Şimdi bize göre garip geldi bu. Erkek yüzüne peçe takar mı diye garip geldi ama... Tabii o diyarlar sıcak memleket... Sıcaktan yüzünü korumak, serin serin rahat etmek için iklimin mecburiyeti de var. Böyle yüzüne bir peçe takabilir. Ama, “Oğulcuğum, takma yüzüne peçe!” demiş kendi oğluna nasihat ederken. (*Feinnehâ mahûfetun bi'l-leyl*) “Çünkü o, geceleyin karşıdan geleni korkutur.”

“—Bu adam maskeli, acaba hırsızlık mı yapacak, benim yolumu mu kesecek.” filan diye korkutur karşıdan geleni. Korkuttuğu için de, kişi de kötü sanıldığından, hücumla da uğrayabilir.

“—Bu maskeli adam kim böyle, yüzüne peçe takmış?” diye saldırıya da uğrayabilir.

(*Ve mezelletün bi'n-nehâr*) “Gündüz de zillettir.” Yâni her bakımdan iyi bir şey değil diye böyle nasihat etmiş.

Şimdi geçelim izah kısmına:

Lokman AS Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilen mübarek şahıslardan biridir. Ulema üç şahsın üzerinde, “Allah'ın sâlih kuludur veyahut peygamberlik vazifesi de vardır, peygamberlerden bir peygamberdir.” diye ihtilaf etmiş: Üzeyir, Lokman, Zülkarneyn... Onlardan birisi de bu...

“Acaba peygamber mi, yoksa sâlih kullardan, Allah'ın sevgili kullarından bir kul mu? Peygamberlik vazifesi de var mı üzerinde?” diye ulemanın ihtilaf ettiği kişilerden birisi. Ama Kur'an-ı Kerim'de adı geçiyor, hatta Lokman Sûresi var.

Hanımı ve oğlu müşrik imiş... Kendisi peygamber veyahut sàlih bir kimse, velî bir kimse. Allah'ın hikmet verdiği bir kimse ... Hikmet verildiği için, *Lokman Hakîm* deniliyor, yâni hikmet sahibi Lokman deniliyor. Bir de *hakîm* kelimesini bazı yerde de *hekim* telaffuz ederler. *Lokman Hekim* diye geçer. Çünkü, eskiden doktorlar hikmet sahibi kimselerdi, yâni böyle başka ince ilimle ri bilen hünerli kimselerdi. Yâni, tıp ilmi dediğimiz ilim de, o bilgiler de hikmetin arasındaydı.

Eskiden tabii bilgiler, şimdiki gibi teferruatlı değildi. Bir insan birçok ilmi bilirdi. Şimdi el-hamdü lillâh ilim ilerledikçe, öğrenilecek şeyler çoğaldıkça, bir insanın bir ilmi baştan sona öğrenmesi mümkün olmuyor; bakıyorsun doktor olmuş. Sen gidiyorsun, diyor ki:

“—Ben kalpten anlamam, ben göz mütehassısıyım; ben sade gözden anlarım!” diyor veyahut: “Hayır, ben sinir mütehassısıyım, bu işten anlamam.” diyor veyahut “Ha, bu beyin mütehassısısın işidir ona git.” diyor.

Yâni, herkesin bir ihtisas şubesi ayrılmış. Eskiden böyle bir insanın elinde pek çok hüner olurmuş. Öyle hünerli, bilgili, hikmetli kimselere de *hakîm* derlermiş, aynı zamanda insanları tedavi hizmetini de görürmüş. Eski kitaplarda onun için deniliyor ki:⁵

⁵ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.142; İmam Şâfiî'den.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.756, no:1765.

الْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمُ الْأَبْدَانِ وَعِلْمُ الْأَدْيَانِ

(*El-ilmü ilmâni*) İlim iki tanedir: (*İlmü'l-ebdân*, ve *ilmü'l-edyân*) Birisi vücudun sıhhatini, bedenin sıhhatini nasıl koruyacağını, tedaviyi nasıl yapacağını, hastalıktan nasıl kurtaracağını insana gösteren ilim. Yâni, tabâbet... (*Ve ilmü'l-edyân*) “Birisi de din ilmi.” İki ilimdir demiş eskiler; ama şimdi, sayacak olsan adını bile tam sayamazsın.

Eski Osmanlı ulemamızdan hakikaten çok kıymetli eserler yazmış, bugün dahi alkışlanacak büyükler yetişmiş. Allah onların cümlesine rahmet eylesin... Meselâ, *Taşköprîzâde* var, *Taşköprîzâde* bir eser yazmış. İlimleri saymış. Yüzlerce ilim saymış. E, Katip Çelebi var, *Keşfu'z-Zünûn an Esâmi'l-kütübi ve'l-Fünûn*, yüzlerce ilim saymış, beş yüzün üstünde ilim saymış. Biz bir Kur'an deyip geçiyoruz ya o Kur'anla ilgili kaç tane ilim var. *Mehârucu'l-hurûf* ilim, *nâsih*, *mensûh* ilmi, *kıraat* ilmi, şu ilmi, bu ilmi... Pek çok böyle şubeleri var ilimlerin; çoğalmış...

Şimdi biz o kitapları anlayacak durumda bile değiliz. Eskiler saymış ve hususta alimler yetiştirmişler. Şimdi, *Keşfu'z-Zunûn*'un kapasitesinde kitap bile yazamıyoruz. *Keşfu'z-Zunûn*, *Mevzuatu'l-Ulum* kapasitesinde güzel, kaliteli eser yazacak babayiğit bile kolay kolay çıkmıyor. Çok büyük alimler yetişmiş yâni.

Amerikalı birisi müslüman olmuş; profesör, avamdan bir kimse de değil. Üniversitede profesör, incelemiş, müslüman olmuş. Diyor ki:

“—Siz çok büyük âlimler yetiştirmişsiniz medeniyetinizde, sizin kültürünüzde çok büyük âlimler var. Onların eserlerini okuyun!” diyor, bize nasihat ediyor.

Amerikalı profesör nasihat etmiş, konuşmuş, bir şahıs röportaj yapmış da: “Sizin yetiştirdiğiniz dâhîler var, dehâ sahibi insanlar var. Ben okuyorum, hayran kalıyorum. Şimdi ben *İmam Şâtibî*’yi okuyorum.” diyor kendisi. “Siz büyüklerinizin hayatını okuyun!” diyor. Biz o alimin adını bile duymamışızdır. Yâni, cemaatimizi istisna ediyoruz da, çok kimse alimlerinin adını bile bilmez.

Soruyorsun; Peygamberinin adını bilmiyor bugün müslüman çocukları... O kadar zayıflamış ki... Camidekine sorarsan bilir de... Hadi sor bakalım sen bir vapurda... Yanında oturan çocuğa birkaç basit bir şey sor bakalım, bilir mi? Artistin soyadını, dedesinin adını, her şeyini bilir de; falanca futbolcunun halini bilir, o futbol takımı öteki futbol takımıyla ne zaman maç etti, kaç gol atıldı, golleri kimler attı, hangi dakikada attı; hepsini söylerler. Ama böyle bir büyük zatın adını bilmez.

Şimdi Lokman AS, işte hekim imiş, hakîm imiş yâni, buradan hekimlikten, hakîmlikten, hikmet sahibi olmaktan, tabâbetten açtık sözü... Oğlu da müşrikmiş... Bak, öyle iman babadan oğula geçecek diye bir şey yok. İman kadar büyük nimet yoktur yâni... Allah-u Teâlâ bizi mü’min yapmış ya, biz bunun şükrünü ödeyemeyiz. Çünkü insan kâfir olsa, cehenneme gidecek. Ebedî azaba uğrayacak. O halde iman kadar büyük nimet yok.

Şu seksen senelik ömür nasıl olsa geçecek. İster viranede olsun, teneke kulübenin içinde olun, ister sarayda olsun; geçecek. Sonunda ikisi de; ister zengin olsun, ister fakir olsun, o kara toprağın altına girecek. Girecek, başka çaresi yok. Seksen yıl geçtikten sonra ne olacak? Ebedî, sonsuz bir hayat başlıyor, sonu olmayan...

Kur'an-ı Kerim'de duymuşsunuzdur sözünü:

خَالِدِينَ فِيهَا

(البقرة: ١٦٢؛ آل عمران: ١)

(*Hàlidîne fîhâ*) “Ebedî olarak orada kalacaklar.” (Bakara, 2/162; Âl-i İmrân, 3/15) Nerede? Kimisi cennette, kimisi cehennemde... Cehennemde ebedî kalmak, ne kadar büyük bir felâket! İman, bu felâketten insanı kurtarıyor. O halde imandan büyük nimet, imandan büyük devlet olmaz, saadet olmaz.

Bu da işte bak, babaya veriliyor, oğluna verilmiyor. Kocaya veriliyor, karıya verilmiyor. Karıya veriliyor, kocaya verilmiyor... E, neden? Çok esrarı var bu işin de, kısaca söylemek gerekirse:

Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına zulmetmiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, İmam Gazâlî Hz.'nin söylediğine göre yağmur gibi umumî yağar. Şakır şakır, şakır şakır, şakır şakır yağar. Ama tencereyi ters çevirirsen, nisan yağmuru tencerenin içine girer mi? Ters çevirirsen, yağmur istediği kadar yağsın, tencerenin dibine çarpar, kenarından akar gider. Tencerenin içi boş kalır, kabı ters. Allah'ın rahmeti yağıyor ama kabı ters. Kabı çevirirsen,

o bereketli nisan yağmuru içine şıpır şıpır şıpır şıpır şıpır şıpır dolar, ondan sonra şifalı, iç şey yap... Rahmet dolar oraya...

Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

(ق: ۲۹)

(*Vemâ ene bi-zallâmin li'l-abîd.*) “Ben kullarıma zulmedici değilim.” (Kaf, 50/29) diye Kur’an-ı Kerim’de bildiriyor bize... İnsanlar kendi kendilerine zulmediyorlar. İnsanlar bağıra bağıra, “–Hayır, ben cennete girmeyeceğim, ille cehenneme gireceğim.” diye inat ederek cehenneme öyle giriyor. Yoksa Allah- u Teâlâ Hazretleri:

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ

(يونس: ۲۵)

(*Va’llâhu yed’ù ilâ dâri’s-selâm.*) “Allah kullarını selâmet yurduna, cennete davet ediyor.” (Yunus, 10/25) Hadi buyur!

“Allah-u Teâlâ Hazretleri çağırıyor.” diyor ayet-i kerime... Hadi buyurun, davet umûmî. İstedğini yap, gir cennete...

2.Allah’a Şirk Koşma!

Şimdi bak, oğlu müşrikmiş; ama (*ve hüve yaizuhû*) Kur’an-ı Kerim’de de ayet-i kerimede geçiyor ki:

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ
بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

(Lokman: 13)

(*Ve iz kàle lokmânu li'bnihî ve hüve yaizuhû*)
“Lokman AS oğluna vaaz ederek, nasihat ederek, öğüt çekerek dedi ki: (*Yâ büneyye, lâ tüşrik bi'llâh*) Ey oğulcuğum, Allah'a şirk koşma, sakın ha müşriklik yapma! (*İnne's-şirke lezulmün azîm*) Çünkü, müşriklik, şirk koşmak en büyük zulümdür.” (Lokman, 31/13)

Kur'an-ı Kerim'de öyle bildiriyor. Neden? Allah'ın varlığını tanımamak kadar büyük zulüm olur mu? Allah-u Teâlâ Hazretleri bize *afâkta*, *enfüste*, çevremizde, içimizde, nereye baksak çeşit çeşit delillerle varlığını böyle gözümüze sokuyor. Varlığını, birliğini gözümüze sokuyor Allah-u Teâlâ Hazretleri...

Bir vücuduna baksana... Şu vücudunun haline baksana! Şu damarların, şu derinin, şu kemiğin, şu gözün, kulağın, elin, ayağın, kalbin yaratılışı, yapılışı... Kulak yapmış, kulağın zarını taa uç tarafa götürmüş; kulak zarı yağlansın diye oraya bir bez koymuş, kulak zarının üstüne yağ damlatıyor orada, devamlı yağlı kalıyor. Kurusa, çatır çutur kurur. Kuru bir hayvanın derisi biraz şey yapsa ne olur? Birkaç zaman sonra, çatlar, yırtılır.

Sesleri toplansın diye, kulak kepçesini hünerli yapmış. Yol yol yapmış, sesi buradan alıp, hoop içeriye döndürüp, vida gibi sesi yaysın diye yaratmış.

Gözü oraya yerleştirmiş, kaşını üstüne çıkıntı yapmış. Sular gözün içine girip rahatsız etmesin diye, kaşın kenarını aşağı doğru şey yaptırmış, yağmur yağsa şuradan şöyle süzülüp gitsin aşağıya diye... Göz kapağıyla süslemiş, kirpik ile süslemiş.

Sen gözüne doğru bir şey yaklaştığı zaman, kapatayım mı, kapatmayım mı filan demene lüzum yok; otomatik sistem yapmış, “çıpp” kendisi kapatıyor gözü... Karşısından bir şey geldiğini şey yaparsa, sen düşünüyüm demene lüzum yok; otomatik sistem yerleştirmiş Allah-u Teâlâ Hazretleri...

Burnunu öyle yaratmış, ağız öyle yaratmış... Biraz baksana, baksana biraz! Düşünsene... Sen mi yaptın bunları? Var mı bir beğendiğin, istediğin.

“—Ben şöylesini isterim, böylesini isterim!” diye bir ke nd inin dahli var mı kendinin yaratılışında? Aciz, naçiz bir mahlûksun. Kendini korumaya gücün, kuvvetin yetmezdi; beslemeye gücün, kuvvetin yetmezdi... Böyle seneler senesi Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyi hikmetiyle yaratmış.

Bir kalp yaratmış, seksen sene tak tak, tak tak, tak tak çalışıyor. Sen gördün mü böyle seksen sene çalışan bir şey? Şu yirminci yüzyılda, Amerika'nın yaptığı aletlerden filan seksen sene çalışan bir şey gördün mü sen? Hem de her dakikada bu kaç defa atıyor. Tak tak, tak tak, tak tak, tak tak, çalışıyor kalp... Gördün mü öyle bir alet?

Şu bizim böbreğin... Burada bir doktor dostumuz var oanlattı... Bizim beğenmediğimiz böbrek var ya. Ortasına bir bıçak vururuz, pişirir ondan sonra yutarız. O böbreğin içinde iki milyon tane süzgeç varmış. İki milyon tane süzgeç... Belki daha fazla... Yâni, belki dört milyon da ben ikiye böldüm. İki milyon tane süzgeç... Biz bunun dokuzda birini filan kullanırmışız. Dokuzda sekizi ihtiyat... Ondan sonra bir süzermiş, bir hazneye alırmış. O haznenin içine aldığı maddenin içinde de, acaba bunlardan vücuda yarayan neler var? Onları tekrar geriye alırmış. Bir başka yere süzermiş. Ne tertibatlar...

Yâni, biraz incelesen;

“—Tamam, bu vücudu bir eşsiz, emsalsiz, bilgi sahibi, kudret sahibi, sanat sahibi Allah-u Teâlâ Hazretleri yaratmıştır.” dersin...

Bir çiçeğe baksan, bir dağa baksan, bir ovaya baksan... Şu yağmuru Allah-u Teâlâ Hazretleri dağların üstüne taşımasaydı bulutlarla, sen dağın üstündeki ağaca o yağmuru nasıl yetiştirecektin? Gücün yeter miydi, denizden, aşağıdan yukarıya kova kova su taşımaya? Bak ne güzel. Hoooop, denizden buharlaşıyor, rüzgârlar üfürüyor, şakır şakır yağıyor, hem orasını suluyor, hem de aşağısını suluyor. Ne kadar... Nereye baksa insan...

Sabahleyin birisi biraz şöyle namazı kılmış da, koruluğun kenarındaymış, dinlenmiş... Düşünmüş... Basmış feryadı, koşmuş gitmiş koruluğun içine...

“—Ne yaptın?” demişler

“—Ya hu...”

Bakmış işte, kuşların ötüşüne bakmış, ağaçların haline bakmış, dünyanın haline bakmış. Mümkün değil Allah’ın inkâr edilmesi; ama inkâr ediyor. O zaman çok büyük zulüm... Çok büyük zalimlik yâni, bu kadar büyük zalimlik olmaz. Bu kadar delile rağmen Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni hâlâ inkâr ediyor bir insan. Aptalın aptalı... Ya hu, hiç âlimlerin sözünün de duymad ın mı? Bak, Einstein’dan utan... Einstein koca âlim, sen ondan daha büyük âlim misin? Gönlünde Allah’ın aşkı böyle dalgalanacak. Allah dediği zaman sevgi böyle taşacak içinden. “O olmasa, ben o insana insan demem!” diyor. Uyuyalım biz daha... Amerikalılar müslüman olsun, Amerikalılar ileriye gitsin, Amerikalılar aya çıksın, biz daha uyuyalım...

Babadan gelen mirasa sahip çıkamayalım. Onlar kapsınlar... İmam Şâtibî’yi onlar okusunlar, biz burada yatalım. Biz *Pecos Bill* okutalım çocuklarımıza, *Tom Mix* okutalım çocuklarımıza... Arapça’yı onlar öğrensin!

Amerikalı bir profesör müslüman olmuş da, müslüman olduktan sonra,

“—Şu müslümanlardan birisiyle sohbet edeyim.” demiş. Rehberi açmış... İşte *John, Krist*, bilmem ne... İsimler...

Bakmış bir tane bir müslüman ismi var... Rehberden, telefon rehberinden... Çevirmiş... Kendi hatırasında söylüyor, kitabındasöylüyor. Tesadüfen karşısına bir Türk çıkmış. İsim, müslüman ismi, karşına çıkan Türk... Demiş ki:

“—İsminizi telefon rehberinden buldum. Ben Amerikalı profesör falancayım. Müslüman oldum, sizinle İslâmiyet üzerinde konuşmak istiyorum da telefonu onun için açtım.”

Adam tepki göstermiş:

“—Kardeşim, hangi asırda yaşıyoruz?” demiş, çat kapatmış telefonu...

Amerikalıya öğretecek hangi asırda yaşadığını... İlerici ya, Amerikalıya öğretecek. Amerikalı, zavallı 11. Asır'da mı yaşıyor, mağara devrinde mi yaşıyor, yer altında mı yaşıyor, artık ne red e yaşıyorsa... Her halde çok ibtidâî bir kavim. Ona öğretecek, Yirminci Yüzyıl'da yaşadığını ona öğretmeye kalkmış, kapatmış.

Ama işte bak, o onu geçti.

“—Akıl için yol bir tane...” demiş büyüklerimiz.

“—Akıl için tarîk birdir.” demişler.

Amerika'da da olsa, Rusya'da da olsa, insanı serbest bıraktın mı, Allah'ı bulur. Çare yok... Dağın başında da olsa, Amazonların ormanlarının içinde de olsa, Afrika'nın dağlarının tepesinde de olsa, Everest'te de olsa; serbest kaldı mı, insan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni, bulur, bilir. Onun için, her insanın üzerinde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni bilmek farzdır.

“—E, nereden bilecek Arapça'yı, hadis-i şerifi, peygamberi...”

Allah'ı bilmek farzdır. Hiç bir şey bilmeseyse, Allah'ı bilmek farzdır. Büyük zulümdür bilmemesi.

(*Inne's-şirke lezulmün azîm.*) “Allah’ı bilmemek, zulümlerin en büyüğüdür.” Yâni, gidip bir adama iki tokat atmışsın, ezmişsin, tekmelemişsin... Bu küçük zulüm... Dövmüşsün... Allah’ı bilmemek en büyük zulüm... Çünkü insan Allah’ı bilmedi mi neler yapar. Bütün hatalar Allah’ı bilmemektendir. Harpler, darpler, hırsızlıklar, kattillikler, zinalar, kumarlar, bilmem neler; hepsi Allah’ı bilmemekten. Allah’ın huzuruna gideceğini bilen, Allah’ın azametini bilen insan o suçlu işler mi?

Allah-u Teâlâ Hazretleri bir emir buyuracağı zaman vahyedermiş, semalar zangır zangır titrermiş. Melekler titreşirlermiş. Cebrâil AS korku ile Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne *ya Rabbi* diye iltica edermiş. Onun üzerine Allah-u Teâlâ Hazretleri Cebrâil AS’a vahyini bildirirmiş. Öyle meleklerin titrediği, şey yaptığı kâinatın hâkimi Allah-u Teâlâ Hazretleri...

O kâinatın hâkimi sana rızık veriyor, nimet veriyor, izzet vermiş, ikram vermiş; bir de, babadan dededen kolayca müslüman oluvermişsin... İmanı, cennetin anahtarını da eline vermiş.

“—Bu ne işe yarar ki acaba?” diye elindeki anahtara bakıyorsun, bakıyorsun;

“—Bu nerenin anahtarı? Herhalde bir işe yaramaz...” diye kaldırıp atıyorsun... Cennetin anahtarını atıyorsun kenara... O imanı bırakmakla, o Lâ ilâhe illa’llâh’ı bırakmakla, bu kitabı, bu hadisi bırakmakla, cennetin anahtarını, altın anahtarını fırlatıp atıyorsun elinden. Cehenneme kadar yolun var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri muhtaç mı sana?

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

(فاطر: ١٥)

(*Yâ eyyühe'n-nâsü entümü'l-fukarâu ila'lallâhi va'llâhu hüve 'l- ganiyyü'l-hamîd*) “Ey insanlar! Allah’a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye lâyük olan ancak odur.” (Fatır, 35/15)

Hepimiz ona muhtacıyız. Muhtaç olan biziz. Allah-u Teâlâ Hazretleri kâinattan müstağnî... Onun için:

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

(لقمان: ١٣)

(*Inne'ş-şirke lezulmün azîm*) “Müşriklik kadar büyük zulüm olmaz. Allah’ı tanımamak kadar büyük zulüm olmaz.” (Lokman, 31/13)

“—Evlatçığım, etme, eyleme, imana gel; çünkü imansızlık, müşriklik büyük zulümdür.” demiş oğluna Lokman AS... Diye diye imana getirmiş...

Sen ne yapıyorsun? Lokman AS kâfir oğlunu, müşrik oğlunu imana getirmiş Lokman-ı Hakîm, imana getirmiş; senden ne haber, benden ne haber? Biz ne yaptık? Müslüman evladımızı müslümanlıkta muhafaza edebiliyor muyuz, edemiyor muyuz?

“—Efendim, tahsil yaptırdım, yüksek tahsil diploması...”

Sen onları bırak. Yaptırırken imanını ne oldu? Bak, (*Inne's-şirke lezulmün azîm*) “Müşriklik en büyük zulümdür.” Ne oldu o çocuk? Sen ona yüksek tahsili yaptırırsın, o yüksek tahsiliyle anasının ciğerini sökmeyi öğrenir o, babasının kafasını kesmeyi öğrenir, milletin menfaatlerini satmayı öğrenir, polise yakalanmadan satmayı öğrenir. Çünkü zeki...

Kaplanın kanadı olsa, yapacağı zarar bin misli fazla olur. Uçar... Eşkiyaya bir de yüksek tahsil ver, al bakalım hadi... Geçtiğimiz anarşi devrinde anarşi çıkaran cahil köylüler miydi, çiftçiler miydi? Yok! Hepsi yüksek tahsilli, birinci sınıf kimselerdi. Polisleri aciz bırakıyorlardı. Geliyordu, polis karakolunu güm güm güm bombalayabiliyordu, kaçıyor; yakalanamıyordu... Usta, tahsil görmüş, ama eşkiya...

Tahsil insanı bir şey yapmaz... Affedersiniz, bizim fakültede bir hoca vardı, biraz kaba saba konuşurdu. Diyor ki:

“–Tahsil cehaleti izale eder, eşeklik bâkî kalır.”

Tahsil, cehaleti izale eder. Okuma yazma bilmeyen bir mülle te okuma yazma öğretirsen, okuma yazma bilen bir cahil millet olur. Başka bir şey olmaz. İlim, insanın içinde olacak.

Yunus Emre mi daha bilgili, profesör olup da, onu bunu kessin diye talebeleri yöneten mi daha bilgili? Hangisi? Bak Yunus Emre, sekiz asırdır yaşıyor, yedi asırdır içimizde yaşıyor. Hala Yunus dedik mi yüreğimiz hop diye hopluyor.

“–Hey mübarek!” diyoruz...

Şol cennetin ırmakları

Akar Allah deyu deyu

Demişhala onun lezzetiyle gözümüzü kapattığımız zamana Allah Allah deyu deyu akan cennet ırmaklarını düşünüyoruz. Gözümüzün önüne seriyor. Çocuklarımızı onunla yetiştiriyoruz. O mu daha kıymeti, bu mu daha kıymetli? İnsanın içinde ilim irfan, yoksa öyle gelir, öyle gider... Hiç bir şey... Bilgi, bilgi... Ne olacak? Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki Cum'a Sûresi'nde:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ
الْجِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا
(الجمعة: ٥)

(Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümmel yahmilûhâ, kemeseli'l-himâri yahmilû esfârâ)
“Tevrat kendilerine öğretilmiş halde Tevrat'ın ahkâmı ile hükmetmeyenler, sırtlarına kitap yükletilmiş merkeplere benzerler.” (Cum'a, 62/5)

Neden? Bilgisi var, amel etmiyor. Ha merkep, ha bilgisi olup da amel etmeyen insan...

Kur'an-ı Kerim bildiriyor, bildiğiyle amel edecek insan; lokum gibi kimse olacak, kaymak gibi kimse olacak. Ben müslümanım... Müslüman san ahlâkından belli olsun. Müslüman san, seni gören lokum görmüş gibi, kaymak görmüş gibi bir böyle yüzü gülsün.

Yanına yanaşılmaz; önünde gidersen ısırır, arkasında gidersen teper... Öyleyse, sen ne biçim bir müslüman sını? Komşunu memnun

edememişsin, akrabaları memnun edememişsin, karınla durumun iyi değil, çocuğunla aran iyi değil, iş hayatın şöyle, bilmem ne hayatın şöyle...

Müslümanlık insanı değiştirir. Müslümanlık geldi mi, iman kalbe geldi mi insan değişir.

Bir üniversitede bahçe mühendisi tanıdığımız vardı. Gâfil, câhil yolda giderken, sonradan bir böyle irfan yoluna girmiş, âriflerle tanışmış, bir hak yola girmiş. Tabii, eskiden kim bilir kapıdan nasıl giriyordu, hanımın yanına nasıl giriyordu, çocuklarına nasıl bakıyordu? Aradan bir hafta, bir ay, neyse geçmiş... Hanım demiş ki:

“—Efendi, sana bir şeyler olmuş. Sende bir değişiklik var. Eskiden bağırdın, çağırıydın; şimdi bağırmıyorsun... Yemek yanmış, tuzu fazla gelmiş demiyorsun, sofrayı başımıza geçirmiyorsun, azarlamıyorsun, dövmüyorsun, sövmüyorsun; bir değişiklik var sende, neden?” demiş.

Müslüman oldu adam... Elbette değişecek, müslüman oldu.

Yâni, eski hali ile böyle devam edip dururken, müslüman oldu.

Gene eski haliyle devam ediyorsa, tesir etmemiş demek ki... Senin dışında ağrı var, bir iğne yaptılar; ağrı devam ediyor.

Hani, bu ağrı kesici iğne... Sen onu külahıma anlat, dişimin ağrısı devam ediyor. Ağrı devam ediyorsa, iğne tesir etmedi...

Müslümansan, müslümanlığın belli olacak. Hanım fark edecek.

“—Yâhu ne oldu sana? Hayrola! Yâni, şikâyetçi değiliz, memnunuz da, değıştin sen...” diyecek...

E değışmemiş, eski hamam, eski tas... Çoluk çocuğumuza sahip olacağız.

Bak, (*Yâ büneyye, lâ tüşrik bi’llâh, inne’ş-şirke lezulmün azîm*) “Oğulcuğum, etme eyleme, Allah’a şirk koşma, müşriklik etme! Müşriklik en büyük zulümdür.” diye, yalvara yakara söylemiş. Oğulcuğum demiş bak... Sert de söylememiş. Ne ibretler çıkar, insan bilse, Kur’an-ı Kerim okusa... Bak; oğulcuğum diyor. K âfir, müşrik; binâen aleyh, ben ona “Heyt höyt” filan deyip de söyleyeyim demiyor. Oğulcuğum diyor. Çünkü her insanda bir iman çekirdeği var, bir küfür çekirdeği var. Hangisini harekete geçirirsen, o filizlenip büyüyecek, kocaman ağaç olacak.

Bir insanın; bak bu okuduğumuz kitabın başında hadis-i şerifler geçti, siz onları belki okumadınız: Bir insanın hem cennette, hem cehennemde yeri hazırmış. İki yerde yerin hazır. Cennette de yerin hazır, cehennemde de yerin hazır. Yâni oraya gittiğin zaman, yer bulamama sıkıntısı yok. Cehennemde de yeri hazır insanın, cennette de; ama cennete gittiği zaman orası işte şey yapacak, kâfirlere şey yapılacaktır. Nasıl olacaksa artık... Öyle diyor hadis-i şerifte... Cennette de cehennemde de yeri hazır deniyor. Her insanın içinde de imana ihtimal vardır. Ya mü’min olur, ya kâfir kalır.

Bütün insanlar yeryüzünde şu anda Hz. Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Bir kısmı evet demiş ümmet, bir kısmı evet demesi muhtemel ümmet. Evet demiş olabilir.

“—Şu Amerikalı... Turist...”

Belki yarın müslüman olur, bilemezsin ki... Yarın belki müslüman olacak.

Adam İngiltere'de düşünmüş, taşınmış; bakmış ki hristiyanlık bozuk... Tatmin etmemiş, inancı kafasına yerleşmemiş, aklına yatmamış, kilisenin halini beğenmemiş filan... Demiş ki:

“—Budizm'e iyi din diyorlar. Mantıkî, hikmetli din diyorlar. Hindistan'a gideyim, budist olayım.” demiş, yola çıkmış. “Hak d in herhalde odur.” filan diye...

Hak din aramaya, karısını da almış, Hindistan'a doğru İngiltere'den yola çıkmışlar, Türkiye'ye gelmişler. Benim arkadaşlarımdan bu aileyi tanıyanlar var Ankara'da... Türkiye 'ye gelmişler, üç gece arka arkaya rüya görüyor İngiliz...

“—Hindistan'a gitme, Türkiye'de müslüman ol!” diye. “Hak din müslümanlık!” diye ve müslüman oluyor.

Şimdi müslümanmış... Bak ama İngiltere'den yola çıktı, Fransa'da demiyor, Türkiye'ye geldiği zaman Allah... Sen bir yolunda yürü bakalım. Yolunda yürü, nimeti nasıl gelecek.

Onun için, oğulcuğum diyerek söylüyor. Sen de güzelce söylersen,

“–Oğulcuğum!” dersen, “Amcacığım!” dersen, “Dayıcığım!” dersen, “Yengeciğim!” dersen; tatlılıkla söylersen, yanına yanaşırsan, onun kalbi yumuşar. “Heyt, huyt!” bilmem ne diye yanına yanaşırsan;

“–Vay bu bana heytt dedi!” der, o da kaşlarını çatar, o da heytt der, karşılıklı hadi bakalım... Nuh dese peygamber demez... Bir kere bozuştun ya artık...

“–O adam cennete gidecekse, ben cehenneme gitmeye razıyım.” diyen de var, duydum... Yâni, böyle... Öyle diyor. “O adam cennete mi gidecek, o zaman ben cennete gitmem, cehenneme giderim.”

Yâni, cahillik; ama inatlaşmış yâni, o kadar inatlaşmış, zıtlaşmış ki

“–O adam müslümansa, ben değilim!” diyor, kâfir oluyor tabii. O adam müslüman olunca, böyle dediği zaman kâfir oluyor. Demek istiyor ki, “O adam iyi müslüman değil!” demek istiyor; ama böyle laf söylenir mi ya? Müslümanlık oyuncak mı? Cennet cehennem oyuncak mı? Çocuk oyuncağı mı sanıyorsun sen? İnsan cenneti cehennemi bir düşünse; aklı başına gelir.

Neyse, Lokman AS’ın nasihatlerinden birkaç tanesini söylemeye ancak vakit kalıyor. Neyse, mühim olan insanın bir kelime bile yeter. İlim zaten bir noktaymış da cahiller çoğaltmış derler... İnsan bir sözden, bir şey yapsa, yola gelse tamam...

“—Haa, demek ki şirk büyük zulümmüş, şundan kurtulayım!” dese yetmez mi yâni? Şirkten kurtuldu mu insan mü'min oluyor. Mü'min oldu mu da cennete gidiyor; tamam...

Gelelim nasihatlerine... Neler demiş?

3. Takvâyı Kendine Ticaret Edin!

يَا بُنَيَّ اتَّخِذْ تَقْوَى اللَّهِ تَعَالَى تِجَارَةً يَأْتِكَ الرَّبْحُ

مِنْ غَيْرِ بِدَاعَةٍ

(*Yâ büneyye!*) “Ey oğulcuğum! (*Ittehız takva'llàhi teâlâ ticâreten*) Allah'tan korkmayı kendine bir ticaret edin. (*ye'tike'r-ribhu min gayri bidâatin.*) Sermayesiz sana kâr gelsin.”

Sözün güzelliğine bak! Hikmet sahibi ya Lokman AS... Sözün letâfetine bak su gibi akıyor. “Evlâdım Allah'ın takvâsını, Allah korkusunu kendine ticaret edin, sermayesiz sana kazanç gelsin.” Ne güzel söz!

(*Yâ büneyye! Ittehız takva'llàhi teâlâ ticâreten, ye'tike'r-ribhu min gayri bidâatin.*) Ne demek bu? Yani, “Sen Allah'tan korkan takvâ ehli bir kul olursan, başka sermayeye lüzum yok, ne lüzum var sermayeye... Allah'ın lütfu akar böyle... Hele bir takvâ sahibi ol sen...”

Bak Kur'an-ı Kerim'de ne bildiriliyor. Bir:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(البقرة: ١٩٤)

(*Inna'llàhe mea'l-müttakîn.*) (Bakara, 2/194; Tevbe, 9/36, 123) “Allah müttakîlerle beraberdir.”

Yetmez mi şeref olarak? Girmişsin yücelerden yücesi zatın maiyetine, peşinden gidiyorsun. Herkes böyle bakıyor sana... Meselâ diyelim ki, reis-i cumhur Ankara'dan, İstanbul'a geldi. Emniyet tedbirler alınmış, askerler dizilmiş, polisler vesaireler, vali karşılamaya gelmiş, şey yapmış filan... Reis-i cumhur uçaktan iniyor aşağıya, sen de arkasındasın. Reis-i cumhur senin elini tutmuş, beraberce... Ooooh yâni, reis-i cumhurla berabersin, aynı kafiledensin, “—Hoş geldiniz efendim!” diyenler bir onun elini sıkıyor, bir de arkasından “Bu da kim acaba; ama beraber geldiğine göre herhalde bir şey var...” senin de elini sıkıyorlar filan.

Yâni, dünya ehli şeylerden kıyas et. Böyle yüce bir kimsenin maiyetinde oldu mu insan, onunla bir yere gezmeye gittiği zaman şeyi...

(*Inna'llàhe mea'l-müttakîn.*) “Allah müttakî kullarla beraberdir.” Şundaki şu lezzet, şundaki şu müjde yeter yâni, başka bir şey söylemeye lüzum yok. Allah müttakî kullarla beraberdir. Allah'ın maiyetine nail oluyorsun. Maiyeti şerefine nail oluyorsun, takvâ ehli olursan...

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

(الأعراف: ۱۲۸)

(*Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn.*) “Hüsn-ü hâtime, güzel âkıbet müttakîler içindir.” (A'raf, 7/128; Kasas, 28/83) İşin sonu güzel gelecek. Müttakî oldu mu, bak o da garanti ediliyor.

أَعَدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

(آل عمران: ۱۳۳)

(*Uiddet li'l-müttakîn.*) “Cennet müttakîler için hazırlanmış, dayanmış, döşenmiştir.” (Âl-i İmran, 3/133) “Müttakî kullarım gelsin burada safâ sürsün!” diye Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetleri müttakîler için hazırlamış. Daha saymaya lüzum var mı?

İşte takvâ bu... İnsan takvâ ehli olursa, “Ticaret edin! Tavayı ticaret metâi edin, sermayesiz kâr gelsin!” diyor. Tatlı bir söz söylemiş, latîfeli bir söz söylemiş Lokman AS... “Yâni sen takvâ ehli olursan, öyle şeylere nail olursun ki,” sermaye yok ortada bir şey yok, aciz naçiz bir kulsun işte, topraktan geldin, toprağa gideceksin gene... Çürüyecek etin, kemiğin, belki kafatasıyla çocuklar oynayacak. Görüyoruz mezarlıklarda, şeylerde... Topraktan geldik, toprağa gideceğiz; ama işte bak, sermayesiz insana ne büyük kazanç geliyor. Cenneti sen parayla alabilir miydin? Yeter mi para? En küçük bir nimeti ödemeye bile para pul yetmez.

Bazen geçmeyiveriyor paralar. Hadi... Bakıyor-sun, elinde kalıyor para. Kaddâfî Libya’da para-yı değiştirivermiş, ... řu para tedâvülden kalk-tı, bu para... Biriktiremesin diye ahâli; parayı değiştirivermiş. Adamın milyonları karşısında, kasasında dizili duruyor; ama geçmez oluver-di. Para geçmiyor ne yapacak? Aklını oynatmış, atmış kendisini denize. Basit dünya metâi için değer mi? Deęmez ama işte oynatmış aklını.

“Sermayesiz kazanç gelir.” diyor. Takvâ nedir tabii? şimdi asıl iř orada... Takvâ nedir?

Takvâyı kısaca söylemek gerekirse, günahlardan kaçınmaktır takvâ... Günahlardan sakınacaksınız.

“–Filanca yerde içki var!”

“–Aman yanařmayayım!”

“–Filanca yerde haram var!”

“–Aman yanařmayayım!”

“–řuraya bakmak haram!”

“–Bakma!”

“–Filancayı dinlemek haram!” “–Dinleme!”

“–Falancaya el uzatmak haram!” “–Uzatma!”

“–Filanca yere gidersen günah!” “–Gitme!”

İşte bu takvâ! Bir yerin, bir şeyin günah olduğunu anladığı zaman insanın kendisini ondan sakınması, çekinmesi, elini çekmesi... Öyle yapabiliyor musun? Yaptın mı hiç?

Hiç Allah rızası için bir günahı canın çok istediği halde, durdun mu? Çektin mi kendini?

“—Filanca şey günah!”

“—Çok istiyordu canım ama...” deyip de geri durabildin mi? İşte o takvâ... Geri durabilme kabiliyeti... Yâni günahıtan...

“—Neden yapmıyorsun?”

“—E, Allah hesabını sorar. Ben bu adamı kandırırım, bir hile yaparım veyahut şu ihtiyarı kandırırım, malını tapuda kendi üzerime geçirtirim; ama haram...”

“—Filanca kızı kandırayım, şu apartmana alayım...”

Çok kimse kanar. Yusuf AS meselâ, kanmadı. Yusuf AS onca şeylere kapılmadı, kendisini tuttu. Bak ne nimetlere nail oldu.

Takvâ bu! Günahlardan kaçınacağız. Günahlar neyse, ne günahlıysa...

“—Günahlar nedir hocam? Bunu öğrenmesi zor...”

Öğrenmesi zor ama bunu öğrenirsen bak cennet var arkasında, öğren. Biraz kitapları karıştır. Biraz oku. Günde gazeteden kaç sayfa okursun, başka magazinlerden, mecmualardan, şuradan, buradan neler okursun, televizyonun karşısında ne kadar vakit geçirirsin. Bak *Şerefu Ashâbu'l-Hadîs* kitabını el-hamdü lillâh dua edin, nazar değmesin, yarım günde okudum. Koca kitap, bir parmak kalınlığında kitap. Ne kadar güzel bir kitap... Demek ki dişini sıkarsa insan, okuyabiliyor. Yâni, gerisi hiç mazeret değil. Oku, öğren, kurtar kendini...

“—Yazılmış kitap var mı?”

Var işte, meselâ Hocamız'ın *Tasavvufî Ahlâk* kitabı, beş cilt halinde... Orada günahlar da var, başka kitapları da var... İnsan günahları öğrenir, yapmamaya gayret eder.

4. Seher Vaktinde Uyuma!

Bir başka nasihatini daha okuyalım:

يَا بُنَيَّ لَا تَكُنْ أَعْجَزَ مِنْ هَذَا الدِّيكِ الَّذِي
يَصُوتُ بِالْأَسْهَارِ وَأَنْتَ نَائِمٌ عَلَى فِرَاشِكَ

(*Yâ büneyye, lâ tekün a'ceze min hâze'd-dîk, ellezî yesûtu bi'l-eshâr, ve ente nâimün alâ firâşeke.*) “Ey oğulcuğum, şu horozdan da aciz olma ki; o horoz sabahları seslenir, seher vakitlerinde öter, uyanıktır çünkü... Uyanır, tüneğinden kalkar, seher vaktinde, gecenin içinde, karanlıkta öter; sen de yatağında horul horul uyursun. Horozdan da mı acizsin? Horozdan daha aciz olma ey oğulcuğum!” diyor.

Ne demek? Bu da bir tatlı söz, nükteli söz... Bunun mânâsı şudur ki: Seher vakitlerinde kalk da biraz Allah de... Allah'a kulluk et, yalvar, yakar; çünkü duaların kabul olduğu zamandır.

Hadis-i şerifte geçiyor ki, seher vakti Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına seslenir:⁶

يَنْزِلُ اللَّهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ هَلْ
مِنْ سَائِلٍ فَأُعْطِيَهُ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ هَلْ
مِنْ تَائِبٍ فَأَتُوبَ عَلَيْهِ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

(حم. ن. عن جبير بن مطعم)

⁶Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV , s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV , s.259, no:27107.

(*Yenzilü'llâhu fî külli leyletin ilâ semâi'd-dünyâ*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri her gece en yakın semâya nüzul eder, (*feyekülü*) ve kullarına şöyle seslenir:

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) ‘Yok mu benden bir şey isteyen? Haydi kalksın, istesin, istediğini vereceğim! (*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Yok mu istiğfar eden, istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim! (*Hel min tâibin, feetûbe aleyhi*) Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeceğim!’ diye kendisinin teklif buyurduğu zamandır. (*Hattâ yatleu'l-fecru*) Bu fecir doğana kadar, yâni imsak vaktine kadar devam eder.”

Şimdi bak, başka zaman sen elini açıyorsun, sen Allah'tan istiyorsun; seher vaktinde Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına sesleniyor: “Yok mu bir şey isteyen? İsteddiğini vereceğim!” diyor. Bak pazarlık nasıl tersine döndü...

Sen şimdi gündüz uğraşıyorsun, didiniyorsun:

“—Ya Rabbi, şunu ver, bunu ver; şu olsun, bu kalsın...

Çocuğum şöyle olsun, işim böyle olsun, sıhhatim şu olsun!” diyorsun.

E, seherde kalk bakalım! Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Yok mu istiğfar eden, istiğfarını kabul edeyim. Yok mu af isteyen, affedeyim. Yok bir şey talep eden, istediğini vereyim.” diyor seher vakitlerinde...

Yunus Emre'mizin dediği gibi⁷

⁷ Dr. Mustafa Tatçı, Aşık Yunus, s.147, şiir:179, MEB Yayınları, İstanbul, 2005. Şiirin tamamı şöyle:

*Dağlar ile taşlar ile/Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Su dibinde mâhi ile/Sahralarda âhû ile,
Abdal olup yâ Hû ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Gök yüzünde İsâ ile/Tûr Dağı'nda Mûsâ ile,
Elimdeki asâ ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Derdi öküş Eyyûb ile/Gözü yaşlı Ya'kûb ile,
Ol Muhammed mahbûb ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Hamd ü şükrollah ile/Vasf-ı Kul huvallah ile,
Dâim zikrullah ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Bilmişem dünya halini/Terk ettim kıyl ü kâlini,
Baş açık ayak yalını/Çağırayım Mevlâm seni!*

*Yûnus okur diller ile/Ol kumru bülbüller ile,
Hakkı seven kullar ile/Çağırayım Mevlâm seni!*

Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni!

O kuşlar, o horozlar gecenin karanlığında nasıl bilirler o seher vaktini, kalkarlar, öterler.

Tavuk malum, akşam karanlığı bastı mı etrafı görmez. Yanına yaklaşırsan yakalarsın, kaçamaz. Görmez çünkü. Ortalık aydınlık olduğu halde görmez. Hemen tüneğe gider, uyur. Yâni hava karardığı zaman...

Pekiyi, o karanlıkta, o seher vaktinde, o horoz nasıl uyanır? Nasıl şaşmadan biliyor? Saatini ayar edebilirsin onun ötüşüne... Seher vakti hiç şaşırılmaz, öter...

“—Horozdan aciz olma! O seher vakti uyanık da, sen yatağında uyuyor olma!” demek istiyor.

5. Tevbeyi Tehir Etme!

Bir tanesini daha söyleyelim:

يَابُنَيَّ لَا تُؤَخِّرِ التَّوْبَةَ فَإِنَّ الْمَوْتَ يَأْتِي بَغْتَةً

(Yâ büneyye, lâ tuahhiri't-tevbete, feinne'l-mevte ye'tî bağteten) Bu sözlerin hepsi aynı zamanda nükteli... Yâni kelimeler öyle güzel dizilmiş ki, Arapça bilen insana başka bir zevk verir. Tercümesi de zevk verir; ama Arapçası'nda nükte var, sözlerinden incelik var.

(Yâ büneyye lâ tuahhiri't-tevbete) “Ey oğulcuğum, tevbeyi geri bırakma! (Feinne'l-mevte ye'tî bağteten) Çünkü ölüm ansızın geliverir.”

“—Hadi ben kırk yaşımdan sonra tevbe edeceğim, hak yola gireceğim! İçkiyi bırakacağım, birayı bırakacağım, kumarı bırakacağım; namaz kılmaya başlayacağım, hacca gideceğim, sakal bırakacağım!”

Aaahh, keşke anlaşmak mümkün olsa... Ecel birden gelir, söylemez ki... Birden bire geliverir. Şimdi gelirken bir eve uğradık, misafir kaldık. Diyor ki:

“—Bunlar torunlarım! Babaları öldü.” diyor...

Bak dede kalmış, oğul gitmiş. Torunlarına dede bakıyor. Kimin önden gideceği belli olmaz ki... O sırada, o gidecek.

“—Bunun sakalı ağardı, bu önce gitsin!”

Öyle olmuyor işte, ansızın geliyor. Onun için tevbeyi tehir etme!

Ne demek tevbeyi tehir etmemek? Yâni, hak yola girme işlemini yarına, öbür güne, daha öbür güne bırakma! Hak yolu sezdin mi? Sezdin... Şu yolun doğru olduğunu anladın mı? Anladın... Şu anda gir! Şu anda hak yola gir!

“—Tevbe yâ Rabbi! Yanlış yolu bıraktım, senin yoluna girdim, şu andan itibaren seni yolundayım...”

Yarına bırakma... Yarın ne? Bir dakika sonraya bırakma! Bir saat sonraya bırakma! (*Feinne'l-mevte ye'tî bağteten*) “Çünkü, ölüm ansızın geliverir.”

Alır yiğidin âlâsın, Divâne eyler anasın, Gelinlik kızların saçın, Teneşirde yıkar ölüm.

Gelinlik kızı alır, bakarsın... Yiğidin âlâsını alır; anasını babasını deli divâne eder. Onun için, o gelmeden evvel sen tevbeni yap da, hazır ol bakalım!

“—Tevbe yâ Rabbi! Hak yola döndüm, bâtlı bıraktım, senin yoluna girdim. Senin istediğin gibi kul olamaya azm ü cezm ü kasd eyledim... Eskilere pişmanlık duyuyorum. Affet yâ Rabbi! Tevfîkini refîk et, bu yolda beni yürüt yâ Rabbi!” diye yalvarmak lâzım!

Eh, üç tane nasihat; ama peygamber nasihati veyahut sâlih nasihati... Yeter.

Allah-u Teâlâ Hazretleri gözümüzden gaflet perdesini kaldırsın... Gönlümüzün pasını gider-sin...

Allah gönül diye bir alet vermiş, mânevî incelikleri sezsin diye; çalışmıyor, paslı... Kullanılmaya kullanılmaya, işletilmeye işletilmeye, yağlanmaya, parlatılmaya paslanmış, çalışmıyor hiç... Dürtüyorsun, dürtüyorsun, çarkı kırırdamıyor. Neden? Yağı yok, küflenmiş, paslanmış, silinmesi lâzım!

Allah-u Teâlâ Hazretleri uyanıklık nasib etsin... Yolunun güzelliklerini sezdirsin... Güzelliklerine bağlasın bizi...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

02. 05. 1981 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü